

Věra Thořová – Zdeněk Vejvoda, V PRACHATICÍCH ZA BRÁNOU. LIDOVÉ PÍSNĚ Z OKOLÍ PRACHATIC A ŠUMAVSKÉHO PODLEŠÍ V ZÁPÍSECH SBĚRATELŮ 19. A 20. STOLETÍ. Prachatice: Nakladatelství Stehlik – Praha: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2013, 224 s.–

Pošumaví je region, který neprávem stojí poněkud ve stínu vyhraněnějších českých národopisných oblastí. Dodnes tu lze v terénu zachytit četné doklady výroční a rodinné obřadnosti, lidové slovesnosti i jiných projevů hmotné a duchovní lidové kultury. Je to oblast živá, jejíž obyvatelé (často vědomě) rozvíjejí tradice svých předků.

V minulosti se zde uskutečnily četné terénní sběry a národopisné výzkumy. Oblast v podhůří Šumavy si v 19. a zejména v první polovině 20. století oblíbili také sběratelé lidových písní a často se sem vraceli. Bohatý materiál, který se takto podařilo získat, je dnes uložen v různých institucích i v soukromých sbírkách, bohužel jen malá část byla dosud publikována.

Způsobem, jak alespoň část tohoto písňového dědictví znovu zpřístupnit, je počín autorské dvojice Věra Thořová a Zdeněk Vejvoda z Etnologického ústavu AV ČR v Praze. Jejich publikace s názvem *V Prachaticích za bránou* čerpá z řady často dosud nepublikovaných sběrů 19. i 20. století a vyplňuje bílé místo na pomyslné písňové mapě regionu.

Autoři se soustředili na poměrně malou oblast jihozápadních Čech, vymezenou zhruba městy Vimperk – Prachatice – Netolice – Volyně. Je až překvapivé, kolik materiálu z tohoto rozlohou omezeného

území se podařilo shromáždit a zpracovat. Do výběru bylo zařazeno 120 převážně tradičních lidových písní a některé písňové druhy na pomezí lidovosti (písňe kramářské a zlidovělé).

Zvláštní pozornost věnovali písňovému repertoáru tzv. konopické, jež vyčlenili do zvláštního oddílu; podařilo se tak nejen udržet celistvost daného tématu, ale zároveň ještě podtrhnout specifickou této lidové slavnosti, která se místy dodnes provozuje na jižním Prácheňsku a v Pošumaví.

Pečlivě provedené transkripce písňových zápisů obsahují důležité pasportizační údaje, nechybějí srovnávací odkazy na další hudební prameny a také doplňující a vysvětlující poznámky. Oceňuji, že autoři rovněž důsledně vypisují veškeré editor-ské zásahy do originálních záznamů.

Vedle hlavní, ediční části obsahuje publikace úvodní odborné studie, které z hlediska tradiční kultury představují region šumavského Podlesí, Prachaticka a Netolicka (Z. Vejvoda), sběratelské osobnosti, z jejichž převážně rukopisných kolekcí byla sestavena edice (V. Thořová), či sledují tradici, strukturu a proměny již zmíněné konopické zábavy (Z. Vejvoda). Kapitola *K pramenům hudebního folkloru jižních Čech* (Z. Vejvoda) se neomezuje pouze na Prachaticko a šumavské Podlesí, ale komentuje veškeré známé prameny lidové písně, hudby a tance z celého širšího regionu. Je to zatím nejucelenější studie, jaká byla pro oblast jižních Čech publikována, což jistě ocení odborná i širší hudební veřejnost. Ve výběru jsou uvedeny rovněž prameny hudebního folkloru německých obyvatel regionu, kteří zde žili až do roku

1945. Osobně bych přivítala, kdyby se výběr německých písní objevil i v edici, což by však znamenalo od samého počátku rozšíření projektu.

V publikaci nechybějí četné rejstříky ani obsáhlý soupis pramenů a literatury. Přestože je koncipována jako repertoárový sborník pro potřeby školní praxe, pro hudební a taneční soubory i širokou veřejnost, určitě v ní najdou zajímavý materiál také odborníci. Kritická komentovaná edice písní z okolí Prachatic se tak jistě zařadí k nejdůležitějším příspěvkům poznání lidové hudební kultury jihozápadních Čech.

Irena Novotná (Muzeum středního Pootaví ve Strakonících)

Věra Thořová – Jiří Traxler – Zdeněk Vějvoda, LIDOVÉ PÍSNĚ Z PRAHY VE SBÍRCE FRANTIŠKA HOMOLKY. I. A II. DÍL. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2011, 2013; 508 s., 372 s.–

Monografické zpracování jedné ucelené části rozsáhlého sběratelského díla Františka Homolky (1885–1933) vzešlo od trojice pražských etnomuzikologů tří generací. Spolupráce přinesla sličné dvousvazkové knižní dílo o zpěvní kultuře města, které v takové syntetické podobě v našem oboru dosud chybělo. Knihy naplňují i přesahují koncepci kritické písňové edice: je to také monografie české lidové zpěvnosti velkoměsta a periferie na počátku 20. století a odborná syntéza, vedená vysokými edičními, analytickými a interpretačními nároky současné etnomuzikologie. Historický a kontextový přístup autorů vedl navíc k objevení překvapivého množství dobové obrazové doku-

mentace, a tak vzniklo dílo, které prezentuje svůj předmět slovem, písní i obrazem. Mnohé dokumenty by si zasloužily větší formát reprodukce. Z materiálu, pořizovaného bez výběru a bez cenzury, vyvodili autoři nové poznatky k teorii a dějinám českého lidového zpěvu ve městě, zejména k vrstvám světského zpívání, jež není snadné klasifikovat. Knihy mohou zároveň sloužit jako kvalitní zpěvníky, zdroje pražského repertoáru a zrcadlo doby, v níž hrál zpěv více rolí, než po stu letech tušíme.

Dvoudílná monografie vychází koncepčně jednak z Hostinského pojetí lidové písně (a následovníků – Václavek, Smetana, Karbusický), zahrnujícího vrstvy produkce i recepce, jednak z dalších cenných zkušeností autorů jako editorů písňových sbírek s etnomuzikologickými a historickými nároky. Jejich spojení má v české etnomuzikologii zázemí a v současnosti prostřednictvím zpracování Jeníkových či Homolkových zápisů podstatně posunuje dosavadní poznání o dějinách zpěvnosti. Autoři kriticky zhodnotili pojem městská folklorní píseň, a hledali jiný, širší termín, zahrnující všechny vrstvy lidové zpěvní produkce, interpretace a zábavy ve městě. Přesvědčení, že městský folklor jako žánrově a historicky otevřená kategorie dnes není pandánem venkovského folkloru (s. 11–12), vedlo k formulování pojmu obecný folklor, obecná zpěvnost (s. 11). Problematické, zvláště v cizojazyčné komunikaci, je obsahové rozpětí pojmu folklor, které chápou badatelé (i veřejnost) v různých mezích i posunutých významech. V našich podmínkách zůstává podstatná funkce folklorní písně, slavista či folklorista z východní a jihovýchodní Evropy by však většinu pražských písní do této kategorie